

**ÉRIC
CHACOUR**

Román o nepřístupné
lásce, rozdělené tajemstvím
a tradicemi

**CO
O TOBĚ
VÍM**

HOST

L U Z K E S K A M A D I

Automatizovaná analýza textů nebo dat
ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU
je bez souhlasu nositele práv zakázána.

The translation of this work was made possible
thanks to the financial support of the Société de
développement des entreprises culturelles du Québec
(SODEC).

Překlad této knihy vychází s laskavou finanční
podporou agentury Société de développement des
entreprises culturelles du Québec (SODEC).

SODEC
Québec

Ce que je sais de toi

© Éric Chacour and Éditions Alto, 2023

This edition is published by arrangement with
Éditions Alto in conjunction with its duly appointed
agents Books And More Agency #BAM, Paris, France
and Renata de la Chapelle Agency

All rights reserved

Cover picture © Alireza Shojaian

Translation © Sára Vybíralová, 2025

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2025
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-2705-2 (PDF)

ISBN 978-80-275-2706-9 (ePUB)

ISBN 978-80-275-2707-6 (MobiPocket)

TY

1

Káhira, 1961

„Jaké auto bys chtěl, až budeš velký?“

Zeptal se jednoduše, ale ty jsi tehdy ještě nevěděl, že na jednoduché otázky si máš dávat pozor. Bylo ti dvanáct, tvé sestře deset. Procházeli jste se s otcem po břehu Nilu v rezidenční čtvrti Zamalek. Tvůj pohled se nechal unášet hlasitým proudem chaotické dopravy, až se zastavil na věži připomínající tvar lotosu, která tu nedávno vyrostla ze země. Nejvyšší v Africe, tvrdilo se hrdě. A postavil ji melchita!

Nasrín na tvou odpověď nečekala a vyhrkla:

„Tamto, *bábá!* Tamto velké červené!“

„A ty, Táriku?“

Podobná úvaha ti nikdy nepřišla na mysl.

„Proč ne třeba... osla?“ Usoudil jsi, že bys měl svůj názor obhájit: osel je méně hlučný.

Otec se nuceně uchechtl, aby dal najevo, že taková odpověď se nepřijímá. Pokud si ovšem nechtěl vsugerovat, že jen vtipkuješ. Nasrín si z černých vlasů oddělila

pramen a začala si ho namotávat na ukazováček, jako to dělávala pokaždé, když se snažila přihlásit o slovo. Oči vidně přesvědčená, že při troše naléhání usedne ještě téhož odpoledne za volant kabrioletu, zopakovala desetkrát nadšeněji:

„Já chci to červené, *bábá!* S otvírací střechou!“

Otcův pohled ti naznačoval, že stále očekává tvou odpověď. Abys ho potěšil, plácl jsi náhodně:

„Chtěl bych tamto černé auto. To, co teď zastavilo na rohu.“

Otec si odkašlal, přednáška mohla začít:

„Správně, to je krásná amerika. Cadillac. Víš, že je drahý? Aby sis ho mohl koupit, budeš potřebovat dobrou práci. Inženýr nebo lékař. Čím bys byl radši?“

Mluvil na tebe, ale nedíval se ti do očí, jeho pozornost poutala dýmka, kterou si právě vložil mezi rty. Potáhl naprázdno s jemným hvízdnutím a zahájil rituál, který ti byl současně záhadou i každodenní podívanou. Poté co otec zkontroloval průchod vzduchu, vytáhl z kapsy balíček tabáku, o jehož přespříliš známém pachu bys nedovedl říct, jestli je ti příjemný či ne. Pak začal plnit komoru dýmky, lístky stlačoval pravým prostředníkem, aby si dobře sedly, a pečlivě vše upěchoval. Každá etapa této pracné operace působila jako stvořená k tomu, aby ti ponechala rozumnou dobu na odpověď. Když předmět vložil zpátky do úst, aby ověřil tah, pochopil jsi, že už ti mnoho času nezbývá. Cvaknutí zapalovače se rozlehlo jako časové znamení. Do vyfouknutého kouře prvních potáhnutí jsi nepřesvědčivě nadhodil:

„Spíš lékařem...“

Na chvíli znehybněl, jako by zvažoval nabídku, kterou jsi mu právě udělal, a pak suše pronesl: „Dobře, synu, to je správná volba.“

Byla to spíš volba z nouze: netušil jsi, v čem spočívá práce inženýra. Ale na tom už nezáleželo, jeho syn se měl stát lékařem stejně jako on. Další argumenty nebyly třeba. Prsty, které tě jednou budou učit tvému budoucímu povolání, udusaly pýchovadlem první popel vašeho rozhořování. Zatímco otec dýmku znovu zapaloval, představoval sis, jak si oblékáš jeho bílý plášť, ten, který nosíval v přízemí vaší vily v ad-Dokki, kde si zařídil ordinaci. V tomto věku tvé jediné plány představovaly ty, které někdo vymyslel za tebe — šlo přece jen o věk, nebo ne?

Dál jste kráčeli mlčky. Každý jako by se nořil do vlastních myšlenek. Když tabák došel, otec se podíval na kapesní hodinky, ty, které měly zezadu vyryté jeho iniciály. Jež byly náhodou současně i tvými. Bylo načase se vrátit. Kdykoli došel tabák, ukazoval ciferník okamžik návratu.

Dýmka a kapesní hodinky byly neomylně synchronizované.

Večer matce oznámíš, že jednou budeš lékařem. Neemotivně, jako se předává nějaká bezvýznamná, čerstvě získaná informace. Přijme zprávu se stejným nadšením, jako kdybys jí přišel ukázat červený diplom. Násir budoval nejvýznamnější světovou velmoc a matka rozhodla, že ty budeš její nejváženější lékař. O něco dřív z tebe Nasrín vymámila slib, že jí koupíš červený kabriolet.

Bylo ti dvanáct. Pro příště už si na jednoduché otázky budeš dávat pozor.

2

Nevěděl jsi, kdy už začne život. Ve škole ti to jako malému šlo skvěle. Domů jsi nosil dobré známky a slýchal jsi, že později se ti to bude hodit. Život měl tedy začít později. Prozatím představoval jen sled okamžiků, z nichž sis neuchoval téměř nic. Nepamatujeme si jména těch, kdo nás nosili na ramenou, až si zničili záda, ani nedoceníme hodiny strávené přípravou našeho oblíbeného jídla. Zato bezvýznamnosti nám utkvívají: jak ses posmíval Nasrín, protože neuměla v arabštině správně vyslovit slovo „pyramida“, jak jste na pláži jedli *frescas* a potřísnilí jste si plavky melasou, jak jsi kreslil prstem na zamlžená oka, když vaše služka Fathíja vařila...

Napjatě jsi pozoroval dospělé, jejich gesta, jejich intonaci, jejich zevnějšek. Stávalo se, že si jeden z nich vzal slovo, jako by ho k tomu předurčila nějaká přirozená autorita, a jal se vyprávět poslední vtíp, který slyšel. Oči publika se na něj upřely a získaná pozornost ho proměnila. Jeho hlas střídal barvu, projev doprovázely pohyby a ty jsi cítil, jak v místnosti vzrostlo napětí. Ohromovalo tě, jaký vliv má vyprávění na přítomné — celý zástup byl najednou pouhým dechem, jehož rytmus podléhal

intonaci mluvčího. Muž mohl konečně urychlit proud slov a odhalit pointu, na niž publikum čekalo. Ta byla přivítána hlasitým, osvobozujícím smíchem, nekoordinovaným, a přece dokonale sehraným.

Smáli se muži. Proč se smáli? Netušil jsi. Nerozlušitelné narážky, očividná přehánění, slova, která ti byla ještě neznámá, spiklenecké pohledy, vyčítavě našpulené rty matek odvolávajících se na přítomnost dětí, blahosklonná gesta mužů, která jako by namítala, že děti stejně ještě nejsou dost velké, aby něčemu rozuměly. Ty jsi každopádně ještě nebyl dost velký, abys něčemu rozuměl. Jako by ten jazyk patřil světu dospělých, vzdálenému světadílu, který jsi měl teprve objevit. Nevěděl jsi, jestli u něj člověk jednou ztroskotá, když nechá dětství plout nazdařbůh, nebo jestli to jsou území, která se dobývají v potu tváře. A co když ti zůstanou navždy neznámá? Budeš se jednou smát jako oni?

Nasrín jejich přítomnost uchvacovala. Skákala jim do řeči a ptala se, co znamená to či ono slovo, odpovídala na sebemenší řečnickou otázku. Jejich vtípům nerozuměla o nic víc než ty, a přesto připojovala svůj dětský smích k všeobecnému veselí. Smála se jen proto, aby se smála s ostatními. To jí stačilo. Vždyť jim připadala rozkošná.

Život měl začít později. Prozatím to ještě nebyl život. Bylo to čekání, možná odklad, dětství, pozvolná příprava. Na co ses připravoval? Nebo přesněji řečeno, na co tě připravovali? Před dětmi svého věku jsi dával přednost společnosti dospělých. Oslňovali tě ti, kteří nikdy neváhají. Ti, kteří dovedou s týmž elánem kritizovat prezidenta, zákon

i fotbalové mužstvo. Ti, jejichž každé gesto jako by zračilo, že jsou pány konečné pravdy. Ti, kteří by otázku Palestiny, Muslimského bratrstva, Asuánské přehrady nebo znárodnování vyřešili lusknutím prstů. Nakonec jsi uvěřil, že dospělost je právě toto: nepřítomnost jakékoli formy pochybnosti.

Jednou se ti přesto jasně ukáže, že skutečných dospělých existuje jen velmi málo. Že nikdo se tak docela nezbaví dávných strachů, pubertálních komplexů ani nutkové potřeby pomstít svá první ponížení. Pokaždé nás udiví, když se u svých soupeřů staneme svědky dětské reakce, to je však těžký omyl: není dospělých s dětským chováním, jsou jen děti, které dosáhly věku, kdy je ostudou váhat. Děti, které se nakonec přizpůsobí tomu, co se od nich očekává: zřeknou se sebemenších pochybností, svá tvrzení budou pronášet bez zachvění a odlišností budou pohrdat. Děti s drsnými hlasy, bílou kšticí a náklonností k alkoholu. O mnoho let později nakonec pochopíš, že jim za každou cenu musíš uniknout. Ale tehdy tě fascinovali.

3

Káhira, 1975

Otcové jsou předurčení k tomu, aby odešli: ten tvůj zemřel v noci. V posteli, jako Násir v době, kdy už se všichni smiřovali s jeho nesmrtelností. Matka si toho všimla až ráno. Bylo nezvyklé, že se probudila dřív než otec. Myslela si, že dosud vedle ní spí, a netroufala si ho rušit. Smrti se odevzdal se stejnou nezviklatelnou absencí výrazu, s jakou čelil životu, a nic nenasvědčovalo, že ho právě opustil ve prospěch první jmenované. Matka automaticky pohlédla na hodinky. Bylo po šesté. Divila se, že nevstal v pět dvacet, jak mívával ve zvyku. Zpočátku se bála, aby jí nevyčítal, že ho vzbudila. Možná se prostě jen potřeboval trochu dospat. Kdo koneckonců byla, aby věděla lépe než lékař, co je pro něj dobré? Čekala. Když pořád nevstával, začala si naopak dělat starosti, aby jí nevynadal, že ho nechala spát moc dlouho. Nejdřív několikrát diskrétně zašramotila, ale zvuky se minuly účinkem. Teď už si byla jistá, že jí něco vyčte v každém případě, a rozhodla se jím zatřást. Navzdory všemu očekávání jí nic nevyčetl.

Zpráva o jeho smrti tě nezastihla hned. Právě jsi vyrazil k al-Mukattamu. Na tomto kopci na východním okraji Káhiry se z tvé iniciativy stavěl dispenzář, kde jsi chtěl poskytovat lékařské poradenství, a ty sis vzal volno, abys dohlédl na postup prací. Jen co jsi vystoupil z auta, přiběhl k tobě nějaký kluk.

„Doktore Táríku! Doktore Táríku? Váš otec doktor Thomas umřel, musíte se hned vrátit domů!“

Byl by sis myslel, že je to špatný vtíp, kdyby nevyslovil tvé a otcovo jméno. Pokusil ses ho vyptávat, ale pokrčením ramen ti dal najevo, že neví nic kromě obsahu předané zprávy. Vytáhl jsi z kapsy několik piastřů jako poděkování a znovu jsi nastartoval. Široký úsměv, který se mu zavlínil na rtech při pohledu na mince, dočista překryl vážný výraz, o nějž se při vyřizování zprávy pokoušel. Vyrazil jsi zpátky, spíš v šoku než smutný, snad sis ještě plně neuvědomoval, co ses právě dozvěděl. Spěchal jsi domů, za svými nejbližšími.

Dovnitř jsi vešel přes kliniku, kde už tvůj otec neměl ordinovat, a aniž ses zamyslel nad důsledky této nové skutečnosti, po dvou jsi vyběhl schody za matkou. Seděla v přijímacím pokoji s tetou Lolou. Vypadalo to, že si před ní nacvičuje svou novou roli vdovy. Teta byla očividně vzrušením bez sebe, že této inauguraci přihlíží z královské lóže, a neopomněla vyjádřit svou vděčnost několika demonstrativními vzlyky. Skoro jsi nabyl dojmu, že je rušiš. Když si matka všimla, jak rozpačitě postáváš na prahu, pokynula ti, ať jdeš dál. Její náramky o sebe narážely s netrpělivým cinkotem. Jakmile jsi byl u ní, matka vstala,

objala tě a na otázku, kterou jsi jí nepoložil, odpověděla konvenčním „netrpěl“. Vlasy i rysy tváře měla důstojně stažené. Jelikož byla víc než o hlavu menší než ty, musel ses nepohodlně shrbit, abys ji mohl vzít do náruče. Několik vteřin jsi zůstal bez hnutí a nevěděl jsi, kdo chlácholí koho, pak se matka z objetí vyprostila a nařídila ti, ať jdeš za sestrou.

Když tě Nasrín spatřila vcházet do kuchyně, k Fathíjinu zoufalství se dala do nezvladatelného pláče. Služka už ji několik hodin zaopatřovala teplými nápoji, povzbudivým hlazením a vzýváním Boha, aby jí zabránila se zhroutit, tvůj příchod však zaúčinkoval jako průvan na pracně vystavěný domek z karet. Vrhla na tebe podmračený pohled, který ale vzápětí zjehl, jako by jí několik vteřin trvalo pochopit, že i ty patříš mezi truchlíci. Přistoupila k tobě, pohlédla ti do tváře a zamumlala „zlatíčko“. Uměla vyslovit „zlatíčko“ na tisíc způsobů, ale ten, který zvolila, znamenal „buď silný“. Kývnutím naznačila, že má hodně práce, a nechala vás o samotě.

Připadalo ti, že sestra s tváří strhanou smutkem vypadá na méně než na svých třiaadvacet let. Připomněla ti pubertáčku, kterou jsi brával do Zamaleku na sladký *fatír* a která se ti svěřovala se svými bolístkami. Neexistovala žádná, která by se nerozpustila v medu. Třeba by jí právě to v tuto chvíli přineslo největší útěchu. Neřekneš jí, kam ji vezeš, ona se to nebude snažit uhodnout, podstatné bude jen vzdálit se od těchto zdí čišičích smutkem. Jakmile pozná průčelí kavárny, na tváři se jí mihne úsměv a vaše myšlenky se setkají. Slova nebudou potřeba, Nasrín se bude jen dívat, jak kuchař točí nad mramorovou deskou

těstem, aby ho roztáhl, a jak se jeho dovedné pohyby násobí v zrcadlech za ním. Bude to jen malý výstřelek během vašeho období smutku.

Rychle jsi ten nápad vyhnal z hlavy. Nedokázal sis představit, jak bys matce za těchto okolností oznámil, že vyrážíte do města. Vždy jsme jen tím, co od nás společnost očekává; v tuto konkrétní chvíli od vás očekávala tváře vzbuzující respekt a soucit. Rozhodně ne drobečky cukroví v koutcích úst, oprašované se zbrklostí mlsného dítěte.

Dopadla na tebe váha tvých pětadvaceti let a posadil ses vedle sestry. Židle si ještě uchovala Fathíjino teplo.

„Jsi v pořádku?“

Odpověděla a přitom ti ukázala černé šmouhy od líčidla na tvářích. Jak by mohla být v pořádku? Usmála se. To jediné bylo důležité.

Využil jsi klidu před ohlášenou bouří. Jistě nepotrvá dlouho a novina o úmrtí vyburcuje davy lidí, tak jako *chamsín* na jaře víří písek. Ač jsi káhirskou syro-libanonskou komunitu nepoznal v době její největší slávy, přesto i teď představovala město ve městě. Dobře jsi věděl, jak při sobě drží v radostných i vyhrocených chvílích, a nepochyboval jsi, že odchod jednoho z jejích předních lékařů vzbudí nemalé emoce. *Šámíové* totiž tvořili jádro vašeho společenského života i otcovy praxe. Tito křesťané nejrůznějších východních vyznání pocházeli z Libanonu, Sýrie, Jordánska nebo Palestiny. Jakkoli byli na březích Nilu usazení již po několik generací, mnozí z nich ovládali lépe francouzštinu než arabštinu, jíž mluvili jen v nutných

případech. Byli považováni za cizince, přinejlepším „poegyptštěně“, a ani se ten názor pořádně nesnažili vyvracet.

Vyrůstal jsi v tomto buržoazním, pozápadněném světě, v jakési čím dál anachroničtější cizorodé bublině. Byla dědictvím kosmopolitního Egypta vzývajícího budoucnost, v níž se měly stýkat různé skupiny obyvatel vzdáleného původu. Egypťané původem z Levanty se ztotožňovali s evropskou vzdělaností Řeků, Italů či Francouzů. Stejně jako Arméni znali železitou pachutí krve předcházející exilu. Takové okolnosti sblíží. Rodina tvého otce patřila k těm, které utekly před masakry v Damašku v roce 1860. Z oněch dob otci zbylo jen křestní jméno, pocta křesťanské čtvrti u brány svatého Tomáše, kde žili jeho předkové, a několik šperků zachráněných z klenotnictví, jež tam provozovali, včetně oněch kapesních hodinek, které nikdy nedal z ruky. Nepochybně v naději, že je jednou předáte svým dětem, tobě i sestře vyprávěl příběhy z dávných dob. Mluvílo se v nich o vašich předchůdcích, kteří přicházeli ve vlnách a přispívali k intelektuální obrodě země, jež je přijala, ale také o britské správě, s níž dobře vycházeli, a o prestižních funkcích, které zastávali ve státním aparátu, obchodu, průmyslu či kultuře. Z jeho slov vysvítala hrdost smíšená s vděčností vůči lidu, který jim otevřel svou náruč. Stále obtížněji však v intonaci potlačoval melancholické tóny. Dobře věděl, že pod mostem Quasr al-Nil protéklo hodně vody a že se zrodil jiný Egypt. Egypt bojující o svou arabskou a muslimskou identitu, vybuzený násirovským patriotismem a jeho znovunalezenými velikášskými sny. Egypt

odhodlaný nenechat se připravit o své elity. Suez, znárodnování, konfiskace a odchody představovaly pro Šámije, snící o roli prostředníka mezi Východem a Západem, tvrdé prozření. Pamatoval jsi dobu, kdy neuběhl den, aby vám někdo z přátel neoznámil, že se stěhuje do Francie, do Libanonu, do Spojených států, do Austrálie nebo do Kanady. Smiřovali se s opuštěním země, kterou hluboce milovali a kde chtěli být jednou pohřbeni, přitom jediné násilí, jemuž čelili, byla vnitřní rozervanost. Vy jste patřili k těm několika málo tisícům, které zemi obracející se k nim zády opustit odmítly a zůstaly. K těm, kteří se zvrpule snažili udržovat iluzi přívětivého života v útulném prostředí svých domovů, kostelů, francouzských škol, kam zapisovali své děti, a řeckokatolického hřbitova ve Staré Káhiře, kde měl brzy spočinout i tvůj otec.

Druhý den se jich ve vašem domě v ad-Dokki tlačilo opravdu hodně. S organizací kondolujících návštěv, jež tvá matka vítala s neotřesitelnou důstojností, přijela pomoci Fathíjina sestřenice. V přesně načasovaných intervalech přijímala matka návštěvníky, které na váš práh přivedla nepravděpodobná aliance společenských pravidel a voyeuristického instinktu. Přicházeli se svými floskulami a několika vzpomínkami na otce, pečlivě oprášenými pro tuto příležitost, a v duchu vyhodnocovali úroveň vašeho zrcení. Pátrali pod vašimi očima po temné brázdě vyhloubené únavou, po zachvění ve chvíli, kdy vyslovili nebožtíkovo jméno, a pak odcházeli s chutí pistáciových cukrovinek a splnění povinnosti na rtech. Pro některé je smrt očividně to nejzábavnější, co může život nabídnout.

Šlo o první truchlení, jemuž jsi byl tak přímo vystaven. Poprvé jsi zažíval ten nejasný pocit, že se nacházíš mimo své tělo, takřka oddělený od vlastní schránky, jako by se tvůj duch zdráhal uštědit tělu bolest, kterou by neuneslo. Viděl ses, jak se dozvídáš o otcově skonu, jak přijímáš hosty, snažíš se ulevit matce. Slyšel jsi každé slovo, které ti vycházelo ze rtů, jako by ho říkal někdo třetí. Pozoroval ses ve společnosti Nasrín, která plakala stejně, jako jsi ty neplakal.

Trvalo zhruba týden, než jednou v noci, v samotě tvého pokoje, přišly první slzy. Vše, co se týkalo tvého otce, teď mělo patřit do říše vzpomínek, ale tato závrať se tě nezmocňovala. Ne, zaplavovalo tě jiné zoufalství. Najednou jsi ucítil, jak ti hrud' svírá krunýř zodpovědnosti. Společenské povinnosti, jimž ses během posledních několika dní podrobil, tě přiměly docenit význam role, kterou ve vašem společenství zastával otec, a která tedy do budoucna měla připadnout tobě. Ve skutečnosti jsi v tuto chvíli plakal hlavně nad svým osudem. Byl jsi podvodník, který obral svého otce o všechno, dokonce i o slzy, jež měly patřit jemu.

Zpola z únavy a zpola z pověřivosti sis představoval, že by mohl být u tebe, jako neviditelná, vševědoucí přítomnost pozorující tvá gesta a lušticí tvé myšlenky. Jak jsi ho cítil nablízku, vybavoval sis tón jeho ojedinělých slov a výmluvnost jeho obočí. Vůni tabáku z jeho dýmky, halasení, které se ozývalo jedině při partiích bridže, jeho schopnost zapamatovat si každou kartu, která už v daném kole padla. Jistou ruku, jež tě naučila prohmatávat těla, odhalovat prvotní projevy nemoci, předvídat klinické otázky, které

velmi často jen potvrdí tušení nabyté při prvním vyšetření. Přísný pohled, jehož pouhá autorita dokázala zarazit hněvivé výstupy, které někdy předváděla tvá matka. Krátce tě napadlo, jestli ti právě to poslední nebude chybět ze všeho nejvíc.

Vzpomínání na otce prostřednictvím všech těchto banálních detailů tě ukonejšilo. Jako by se znovu stal oprávněným centrem tvého zoufalství a uhasil tak dokonce i onu planoucí provinilost, která tě už už zachvacovala. Tvému srdci se vrátil normální rytmus. Myslel jsi na otce a poplakal sis. Pořadí, v němž se to odehrálo, nebylo podstatné; udělal jsi, co se sluší na truchlícího syna. Po těle jsi z obtížně popsateľného úsilí cítil únavu. Říkal sis, kolik času asi bude potřeba, než z mysli vykořeníš každou z těch vzpomínek. Usnul jsi dřív, než jsi dospěl k přesvědčivé odpovědi.

Následující týdny přinesly záplavu nejrůznějších úvah. Matka se do své nové reality ponořila s úzkostlivou oddaností. Tolerovala projevy únavy (co by mohlo být oprávněnější?), zároveň však dbala na to, aby nemohly být vnímány jako známky snížené sebekontroly. Mírná uplakanost se dala pochopit, ovšem zhroucení v žádném případě! Mezi prvním a druhým si vytyčila subtilní hranici a vždy dokázala stát na správné straně. Za obdivovaným pevným charakterem většinou nikdo neviděl Fathíjiny zásluhy, ačkoli služka s diskrétní obětavostí plnila všechny zaměstnavatelčiny rozkazy. Na tomto místě musím ostatně

uvést věci na pravou míru: Fathíja se *ve skutečnosti* nejmenovala Fathíja. Rodiče ji po narození pojmenovali Nasrín, ale tvá matka velmi záhy usoudila, že mít doma dvě Nasrín určitě povede ke zmatkům (nehledě na to, že ani při dobré vůli se nedalo uvažovat o tom, že by její potomstvo sdílelo být jen křestní jméno se služkou). Jenže Fathíja pracovala dobře, učila se rychle a zdálo se, že stříbrné přibory v ní žádný podezřelý záslusk nevyvolávají, jak dosvědčovalo pečlivé přepočítávání před každým koncem služby. Matka se tedy rozhodla, že se na Nasrín-Fathíju za onu zpětnou uzurpaci dceřina jména zlobit nebude. Autoritativně služce vybrala jiné jméno, a jelikož ta do tohoto rozhodnutí nemohla mluvit o nic víc než do toho předchozího, ani si nestěžovala. Nečekaná onomastická spása Fathíju namotivovala k dvojnásobné vynalézavosti, s níž se snažila svou paní uspokojit. V tuto konkrétní chvíli to především znamenalo proměnit počátek jejího vdovství v nezapomenutelnou společenskou událost.

Nemohl ses na matku zlobit, dobře jsi věděl, že se ocitla v nezáviděníhodné situaci. Ještě půl století poté, co Hudá Šaaráví odhodila závoj nad alexandrijské moře, zůstávala moc nad vlastním životem pro ženu bez manžela vzdáleným horizontem. Mít syna se v takovou chvíli ukázalo jako cenný trumf. Celkem přirozeně ses postaral o různé úřední povinnosti zapříčiněné otcovým úmrtím a vedle toho převzal práci v jeho ordinaci. Jeho pacienti u tebe ostatně v drtivé většině případů zůstali, navzdory podstatnému rozdílu mezi vašimi zkušenostmi i renomé.

Opakoval jsi gesta, která tě ve vši věčnosti naučili na prestižní lékařské fakultě v Kasr al-Ajní a jimž tvůj otec

dovedl dát smysl a obsah. Naučil tě techniku a — pokud něco takového vůbec lze předat — intuici. Způsob, jak přistupovat k nemoci i k jejímu nositeli. Jak naslouchat úderům srdce i tomu, pro co bije. Pochvaly mu moc nešly, ty jsi však uměl rozpoznat projevy uznání a někdy dokonce hrdosti, kterou často vyjadřoval nepřímo.

Začínal jsi na pozici pouhého asistenta, ale postupně tě dokázal vést k tomu, abys během konzultací přebíral čím dál větší díl zodpovědnosti. Nadto se tě občas před některými pacienty ostentativně zeptal na názor nebo zdůraznil roli, již v uváděné diagnóze hrálo tvé posouzení. Ze začátku ti to vadilo, ale brzy jsi pochopil, že to je jeho způsob, jak tě ustanovit dědicem svých znalostí. Když byl teď pryč, nezbývalo ti než pokračovat v budování této legitimity, jejíž základy položil.

Ordinace zůstala zavřená jen dva dny. Záleželo ti na tom, aby se její chod obnovil co nejdřív. Dbal jsi na dodržení všech termínů dohodnutých před otcovou smrtí a dal sis práci s luštěním jeho poznámek v kartě každého pacienta ještě před tím, než se dotyčný před tebou ukázal.

Večer za tebou do přízemí, kde se ordinace nacházela, chodívala Nasrín. Věděla, že tam zůstáváš až do pozdních hodin. Měl jsi ta setkání rád. Přinášela radost do posledních hodin hektických pracovních dní. Nasrín říkala, že ti chodí pomáhat, ale její předsevzetí nikdy dlouho nevydrželo pod náparem úkolů, které jsi pro ni našel. Nakonec vždycky vstala, aby vám udělala „bílou kávu“, teplou vodu, do níž přidala několik kapek výluhu z květu pomerančovníku a trochu cukru. Pomalu se snášela noc. Probírali jste vzpomínky z dětství, povídali jste si o rodičích. Občas

o budoucnosti, často o minulosti. Říkala, že pomerančovníkový květ povzbuzuje paměť. Netroufal sis jí připomenout, že nedokončila žádnou z činností, s nimiž ti údajně přišla pomoci, ale na tom nakonec až tak nezáleželo. Její společnosti ti byla příjemná.

Jednou jsi dostal geniální nápad: darovat jí kotě. Pojmenovala ho Tarbúš. Koček se v káhirských ulicích potulovalo dost a dost; tohle kotě ještě nebylo odstavené a zdálo se opuštěné. Protože jsi věděl, že matka by na skromný rodokmen nového člena rodiny nepohlížela příznivě, se sestrou ses domluvil a vymysleli jste mu přijatelnější původ. Oficiálně bude pocházet z vrhu, jehož se chtěl zbavit jeden z tvých přátel. Nasrín sehrála roli adoptivní matky na výbornou: ukradla ti z ordinace několik pipet, aby jimi kotě krmila, a zahrnula ho takovým mazlením, jakého se žádné káhirské kočce před ním ještě nedostalo. Nasrín dál docházela do ordinace, ale její pozornost se od nyníjška upírala na hýčkaného Tarbúše. Mohl ses soustředit na své záznamy a jen si užívat její přítomnost. A společné bílé kávy.

4

Káhira, 1981

Koptský patriarcha z období Fátimovců. Skoro jsi ho viděl před sebou, jeho tmavou komži, kápi, humerál a hustý vous. Usoudil jsi, že i před tisíci lety museli mít koptští patriarchové husté vousy. Příběh pokračoval. Jakýsi chalífa patriarchu vyzval, aby dokázal platnost své víry. Bylo to prosté: neříká se snad v evangeliích, že i víra zvící hořčičného semínka hory přenáší? Nu, ať tedy přenese al-Mukattam! Selže-li, bude koptský lid vyhlazen do posledního muže. I když se příběh odehrával před deseti staletími, napětí v hlase tvého společníka nebylo předstírané. Zbožňoval jsi, když ti lidé z al-Mukattamu vyprávěli tyto legendy, na které byli tak hrdí. Příběhy odehrávající se v povědomých kulisách, a tobě přece neznámé.

Starý kněz v zoufalství zahájil tři dny hladovky a modliteb, po nichž se mu zjevila Panna Marie. Poradila mu, aby se odebral na náměstí, kde se konává trh, a tam mu přijde na pomoc příštipkář jménem Šimon, kterému zbývá už jen levé oko. „Jen jedno oko?“ Jako správný lékař ses zeptal na příčinu toho postižení. Bylo ti řečeno, že ševce

se jednou při pohledu na chodidlo zákaznice zmocnila nečistá myšlenka, a on se rozhodl sám si na znamení pokání oko vypíchnout. Považoval sis hloubky jeho zbožnosti, ale navzdory tomu sis nedokázal nepředstavovat výjev, v němž se zmiňovaná žena nedomůže příštípkařovy služby, protože ten se oddává mystické seanci sebe-mrzačení. Ale hlavní bylo něco jiného: cudný řemeslník uměl také konat zázraky, což se v dané situaci ukázalo jako velmi užitečné. Po krátkém vzývání se al-Mukattam před chalífovýma nevěřícíma očima zvedl, a ten tak musel uznat pravdivost křesťanského učení.

Rozhostilo se ticho, přítomní očekávali tvou reakci. Zatvářil ses, jako by tě pointa ohromila. Věděl jsi, že egyptští koptové na tomto zázraku obzvláště lpějí. Protože soudí, že mu vděčí za přežití, je zázrak na těchto místech, která dnes připomínají skládku pod širým nebem, ještě i po tisíci letech přítomný. Od těch dob se tu změnilo všechno: před několika lety se káhirský guvernér rozhodl vydat dekret nařizující svázet do těchto míst odpadky z celého města. Nákladní auta, jejichž výška se někdy pouhým objemem převážených odpadků ztrojnásobila, se sem jezdily vyprázdnit v rytmu nakládek. Na činnost *zabalínů*, „popelářského společenství“, žijících z třídní, prodeje a recyklace, se navázala ucelená ekonomika. *Zabalíni* byli schopní vyrobit z ničeho cokoli, plechovky od limonád proměňovali v kabelky s toutéž vynalézavostí, s jakou si do nepřístupných stěn své hory vyhloubili modlitebny. Už nějakou dobu ze skály skutečně vyrůstal kamenný kostel na počest jejich nového světce — ševce Šimona.

Ti, kdo hory přenášet neumějí, můžou aspoň postavit dispenzář, říkal sis. Přesvědčení, že pro chudičké obyvatele těchto výšin je rozhodně užitečnější než kostel, sis nechával pro sebe. Za posledních sedm let se dost změnil — holé zdi tvořící hlavní budovu teď příkrývala střecha. Původní polní ošetřovna už měla i zavedenou elektřinu a jakž takž pitnou tekoucí vodu. Dlouhé roky byli tví nejzranitelnější pacienti zvyklí sedávat u zdi na sklápěcích židlích, které jsi vždy na začátku ordinační doby vy- nosil ven. Teď jsi pro ně vedle místnosti, kde jsi ordinoval, stavěl čekárnu. Práce začaly minulý měsíc a každý viditelný pokrok v tobě vzbuzoval nadšení. Občas se dokonce stávalo, že jsi přidal ruku k dílu — za pobavených pohledů místních obyvatel, kteří nikdy neviděli lékaře nosit cihly vlastníma rukama. Ostatně, slušelo se to vůbec na lékaře? Jaký praktik hodný toho jména by měl na něco takového čas? Naštěstí už se tvá reputace neomezovala na západní břeh Nilu a nedávala zlým jazykům šanci. Tvá reputace, ale především reputace tvého otce, jemuž jsi vděčil za veškeré své vědomosti v této oblasti. Jinak byl plán nabídnout své služby obyvatelům al-Mukattamu výhradně tvůj. Navíc ti svého času trvalo několik měsíců, než sis vůbec troufl se o něm otci zmínit — bál ses, co na to řekne. Navzdory všemu očekávání zareagoval spíš pozitivně. Byl spokojený, že tě medicína zaměstnává i ve volném čase, a trval pouze na ujištění, že nová aktivita nebude mít vliv na tvou práci v jeho ordinaci. Matka, jež bouřlivě brojila proti čemukoli, co se v jejích očích podobalo ztrátě času, se nakonec jako obvykle přiklonila k manželovu názoru. Nebylo nic špatného na tom, že se